

Konference „Náboženství a věda“

Pardubice 15.–16. listopadu 2005

J. Rozehnalová

Čas sklizně z uplynulého roku nadešel i v akademickém prostředí, Katedra religionistiky a filosofie FHS pardubické univerzity uspořádala v polovině listopadu již IV. religionistické setkání. Po loňské konferenci věnované „náboženství a jídlo“ bylo letošním tématem „náboženství a věda“.

V atraktivních historických, leč na pokročilou roční dobu již dosti chladných, prostorách renesančního zámku zaznělo v průběhu dvoudenního programu na třicet příspěvků přednášejících z České republiky, Slovenska a Polska.

Program probíhal paralelně ve dvou sekcích, z nichž jedna byla věnována „religionistice jako vědě o náboženství“, druhá byla nazvána „náboženství mezi vědou a filosofií“. Vzhledem k tomu, že nelze být na dvou místech současně chápejte následující povídání jako pokus utřídit (si) osobní dojmy, které se jistě nemusí krýt s pohledem ostatních účastníků. Žijeme v různých světech, i o tom byla pardubická konference.

Účastníci nebyli výlučně religionisté, ale též teologové, filosofové, kulturní antropologové a odborníci z přírodních věd. Tato skutečnost výrazně ovlivnila charakter setkání, které spíše než setkáním „religionistickým“ bylo debatou „o religionistice“, o její úloze, možnostech a omezeních. Znovu tak bylo především ze strany teologů otevřeno staré téma, jak vědecky studovat náboženství. Z hlediska samostatných religionistických pracovišť nezávislých na teologickém prostředí byla debata příležitostí uvědomit si, jak je pozice religionistiky v České republice stále nezakotvená a v očích některých badatelů, je religionistika pořád ještě „domněle nezávislým oborem“.

Jistě tento eliadovsky „věčný návrat“ k počátkům religionistiky u nás souvisí s rozdílnou délkou a kontextem jejího provozování na jednotlivých pracovištích. Osobně, a někteří vrstevníci tento můj dojem potvrdili, vnímám celou tuto otázku také jako záležitost generační, která pro odchovance mimo obor teologie nemá onu palčivost, s jakou ji prožívají teologové-religionisté.

Jak již bylo naznačeno, značná část příspěvků byla věnována rozdílu mezi teologickým a religionistickým přístupem. Některé z nich se vyznačovaly snahou poukázat na vědeckou „pevnost“ teologie a naopak odkrýt slabiny religionistiky (P. Hošek). Vedle kritických příspěvků reflektujících nevyjasněnost religionistické metody (I. Štampach), byly představeny teorie v tomto směru nabízející možnou inspiraci (P. Titz).

Dalším výrazným tématem konference byla společenská angažovanost oboru a jeho možná aplikovatelnost (D. Václavík). S tímto okruhem souvisí také otázka praktického rázu, totiž možnosti výuky religionistiky na základních a středních školách, která se pravděpodobně stane široce diskutovanou v rámci celé veřejnosti.

Vedle debat týkajících se religionistiky jako oboru zazněly příspěvky, jejichž autoři se zabývali specifickými případy náboženských přístupů k vědě. Odlehčením břímě sebereflexe a kritiky oboru tak byly prezentace věnované „vědeckému“

kreacionismu v USA (L. Bělka) a v Turecku (A. Kovács). Do stejného okruhu lze počítat také příspěvek o přístupu zakladatele hnutí Hare Kršna (ISKCON) Prabhupády k západní vědě (M. Fárek).

Různorodost konference nebyla jen v úhlech pohledu na samotnou povahu religionistiky, ale také v jazykové pestrosti příspěvků, která však bohužel nebyla pro všechny přínosem. Referáty přednesené polsky, navíc konferenčním „rychlčtením“ mi, a jistě některým dalším, nebyly srozumitelné. V reakci na polské příspěvky stejné právo přednést příspěvek v rodném jazyce v žertu požadoval také Atilla Kovács, naštěstí však od tohoto záměru upustil.

Jednou z nejdůležitějších součástí konferencí jsou samozřejmě diskuse vedené nejen v přednáškových sálech, ale především mimo ně. I na to organizátoři pamatovali. Příjemným útočištěm v pauzách mezi příspěvky byla osvěžovna skýtající potřený „doping“ v podobě kávy, čaje a neodmyslitelných perníčků. Společná večeře, za níž patří dík organizátorům, byla také příležitostí k navázání kontaktů a diskusí.

Závěrem je možné konstatovat, že podobná setkání religionistů a odborníků z dalších oborů budou jistě nadále pokračovat. Příkladnějším na příštím ročníku pardubické konference, které bude věnováno tématu „náboženství a politika“.

Náboženství a tělo

K. Brožková, K. Kutrová

V polovině října proběhla pod záštitou brněnského Ústavu religionistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a České společnosti pro studium náboženství již třetí mezinárodní konference *Central European Religious Studies* (CERES). Toto sdružení, jehož členy jsou v současné době katedry z Brna, Bratislavy a Pardubic, si klade za cíl zlepšit spolupráci religionistických pracovišť ve střední Evropě, o což se mimo jiné snaží prostřednictvím organizování konferencí a vydávání sborníků.

Pod tématem *Cesta na druhý břeh a Náboženství a jídlo*, přišly na řadu příspěvky k problematice *Náboženství a tělo*. V zasedací místnosti filozofické fakulty se sešli členové religionistických i jiných pracovišť z Bratislavy, Prahy, Pardubic, Českých Budějovic a z Brna. Během dvou dnů zaznělo v šesti tematicky řazených blocích téměř třicet příspěvků. Někteří přednášející navíc obohatili své výstupy i audiovizuálním doprovodem. Celou konferenci zahájil v úterý v deset hodin dopoledne vedoucí brněnské katedry Dušan Lužný a jeho kolegyně Eleónora Hamar otevřela sérii přednášek svým příspěvkem pojednávajícím o obecných konceptech a diskurzích religionistiky v oblasti náboženství a těla.

První blok byl věnován tématu sexuality, která měla být podle původních plánů přímo v názvu celé konference. Nakonec se však organizátoři rozhodli konferenci tematicky rozšířit záměnou sexuality za tělesnost. V tomto bloku pak bylo odpřednášeno šest poutavých příspěvků, které zaujaly nejen ostatní vědecké pracovníky, ale i publikum. Jako první zazněla práce Martina Fárka na téma Sexuální obrazy a jazyk v indických náboženstvích, následoval ho Robert Bezděk, který se věnoval